

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: Filozofia humanistyki (1400-Kog24FH-SP)

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: PHILOSOPHY OF THE HUMANITIES

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Kolegium I
Przedmiot dla jednostki: Kolegium I
Cykl dydaktyczny: Semestr letni 2024/25
Koordynator przedmiotu cyklu: Magdalena Krasińska

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Zaliczenie

Język wykładowy:

polski

Profil

ogólnoakademicki

Typ przedmiotu

moduł zajęć do wyboru

Dane dotyczące przedmiotu cyklu:

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu cyklu:

Zaliczenie

Efekty kształcenia modułu zajęć

K_W1 Ma podstawową wiedzę o miejscu kognitywistyki w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z filozofią
K_W3 Rozumie, czym jest teoria naukowa i jaka jest jej rola w wyjaśnianiu funkcjonowania człowieka
K_W16 Wskazuje podstawowe zasady formułowania hipotez i ich uzasadniania, zarówno w obszarze nauk humanistycznych jak i przyrodniczych
K_K1 Zna ograniczenia własnej wiedzy i rozumie potrzebę dalszego kształcenia
K_K7 Docenia znaczenia refleksji humanistycznej dla rozwoju nauki i techniki

Szczegóły zajęć i grup

Wykład (30 godzin)

Literatura:

W. Tatarkiewicz, Droga do filozofii, w: Droga do filozofii i inne rozprawy filozoficzne. Tom 1, PWN, Warszawa 1971.
G. Vico, Nauka nowa, przeł. J. Jakubowicz, Warszawa 1966.
E. Cassirer, Logika nauk o kulturze: pięć studiów, przeł. P. Parszutowicz, Kęty 2011.
H.-G. Gadamer, Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej, przeł. B. Baran, Kraków 1993.
J.G. Herder, Rozprawa o pochodzeniu języka, w: tenże, Wybór pism, przeł. J. Gałęcki [et al.], Wrocław 1988.
F. Bacon, Novum organum, przeł. J. Wikarjak, Warszawa 1955.
R. Klibansky, E. Panofsky, F. Saxl, Saturn i melancholia: studia z historii, filozofii, przyrody, medycyny, religii oraz sztuki, przeł. A. Kryczyńska, Kraków 2009.
E. Panofsky, Studia z historii sztuki, wyb. J. Białostocki, Warszawa 1971.
G. Didi-Huberman, Przed obrazem: pytanie o cele historii sztuki, przeł. B. Brzezicka, Gdańsk 2011.
H. Blumenberg, Paradygmaty dla metaforologii, przeł. B. Baran, Warszawa 2017.
D. Draaisma, Machina metafor. Historia pamięci, przeł. R. Pucek, Warszawa 2009.

Efekty uczenia się:

K_W1 Ma podstawową wiedzę o miejscu kognitywistyki w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z filozofią
K_W3 Rozumie, czym jest teoria naukowa i jaka jest jej rola w wyjaśnianiu funkcjonowania człowieka
K_W16 Wskazuje podstawowe zasady formułowania hipotez i ich uzasadniania, zarówno w obszarze nauk humanistycznych jak i przyrodniczych
K_K1 Zna ograniczenia własnej wiedzy i rozumie potrzebę dalszego kształcenia
K_K7 Docenia znaczenia refleksji humanistycznej dla rozwoju nauki i techniki

Metody i kryteria oceniania:

1) Warunki zaliczenia

Warunkiem uzyskania zaliczenia przedmiotu jest przystąpienie do kolokwium ustnego na koniec semestru.
Kolokwium obejmuje zakres materiału omawianego na wykładach, zgodnie z tematyką zajęć i literaturą wskazaną w sylabusie.
Przed kolokwium studenci otrzymają listę pytań zaliczeniowych, która będzie obejmować kluczowe zagadnienia omawiane w trakcie kursu.
Do zaliczenia nie jest wymagana obecność na wykładach, jednak znajomość ich treści jest niezbędna do pozytywnego wyniku kolokwium.

2) Kryteria oceniania

Kolokwium ustne będzie oceniane według następujących kryteriów:

1. Znajomość materiału wykładowego

o Czy student potrafi poprawnie przedstawić omawiane koncepcje filozoficzne i ich kluczowe założenia?
o Czy zna historyczny i metodologiczny kontekst nauk humanistycznych?

2. Umiejętność analizy i syntezy wiedzy

o Czy student potrafi logicznie powiązać omawiane zagadnienia?
o Czy potrafi wykazać związek między różnymi ujęciami filozofii humanistyki?

3. Zrozumienie roli metafor, interpretacji i modeli w naukach humanistycznych

o Czy student potrafi wyjaśnić, jak metaforyczne modele wpływają na rozumienie rzeczywistości? o Czy potrafi wskazać przykłady zastosowania tych modeli w filozofii, nauce i kulturze? 4. Krytyczne myślenie i umiejętność argumentacji o Czy student potrafi przedstawić własne stanowisko wobec omawianych zagadnień? o Czy umie podać argumenty popierające swoją interpretację?
3) Skala ocen końcowych od 51% do 60% punktów – dst, powyżej 60% do 70% punktów – dst+, powyżej 70% do 80% punktów – db, powyżej 80% do 90% punktów – db+, powyżej 90% punktów – bdb.
Zakres tematów zajęć:
1) Różnice między naturalnym i naukowym obrazem świata a miejsce humanistyki w strukturze ludzkiego poznania. 2) Specyfika humanistyki: geneza i typologia nauk. 3) Specyfika humanistyki: klasyczne koncepcje (Vico, Dilthey, Cassirer, Gadamer). 4) Krytyka oświeceniowego uniwersalizmu: historia jako proces organiczny (krytyka idei uniwersalnego postępu, pluralizm kulturowy, relatywizm aksjologiczny). 5) Natura i kultura: język jako czynnik kształtujący człowieka (ewolucyjna i organiczna teoria języka, język jako narzędzie kształtujące człowieka). 6) Liber naturae: „księga natury” jako metafora doświadczenia świata i złożony model poznania rzeczywistości. 7) Elementy humanistyki w nowożytnym przyrodoznawstwie: od F. Bacona do J.W. von Goethego. 8) Melancholia, sztuka, filozofia: od medycyny starożytnej (humory) do renesansowego symbolu. 9) Symboliczna interpretacja obrazu - na przykładzie ikonologicznych studiów E. Panofsky'ego. 10) Krytyka symbolicznego czytania obrazów - na przykładzie psychoanalitycznej estetyki symptomu G. Didi-Hubermana. 11) Język metaforyczny w filozofii i naukach przyrodniczych - o metaforologii H. Blumenberga. 12) Metaforyczne modele ludzkiego umysłu: tabliczka, pismo, labirynt, camera obscura.
Literatura uzupełniająca
M.P. Markowski, Polityka wrażliwości: wprowadzenie do humanistyki, Kraków 2013. E.R. Curtius, Literatura europejska i łacińskie średniowiecze, przeł. A. Borowski, Kraków 1997. T. Kuhn, Struktura rewolucji naukowych, przeł. H. Ostromięcka, Warszawa 2009. P. Rossi, Filozofowie i maszyny (1400-1700), przeł. A. Kreisberg, Warszawa 1978. A. Bednarczyk, Johann Wolfgang Goethe: problemy metodologiczne teorii typu morfologicznego, Wrocław-Warszawa 1973.
Metody dydaktyczne
wykład kursowy wykład w toku problemowym
Rygorystyka zaliczenia zajęć
zaliczenie na ocenę

Dane grup zajęciowych

Grupa numer 1

Prowadzący grupy:

Magdalena Krasińska

Ćwiczenia (15 godzin)

Literatura:
G. Vico, Nauka nowa, przeł. J. Jakubowicz, Warszawa 1966. J.G. Herder, Rozprawa o pochodzeniu języka, w: tenże, Wybór pism, przeł. J. Gałęcki [et al.], Wrocław 1988. J.G. Herder, O obrazie, poezji i bajce, w: tenże, Wczesne pisma estetyczne, przeł. R. Michalski, Toruń 2024. F. Bacon, Novum organum, przeł. J. Wikarjak, Warszawa 1955. R. Descartes, Człowiek. Opis ciała ludzkiego, przeł. A. Bednarczyk, Warszawa 1989. J. O. de La Mettrie, Człowiek maszyna, w: tenże, Dzieła filozoficzne, przeł. M. Skrzypek, Warszawa 2010. D. Diderot, List o ślepcach dla użytku tych, co widzą, w: tenże, Wybór pism filozoficznych, przeł. J. Rogoziński, J. Hartwig, Warszawa 1953. J. Locke, Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego. T. 1, przeł. B. Gawęcki, Warszawa 1955. D. Draaisma, Machina metafor. Historia pamięci, przeł. R. Pucek, Warszawa 2009.
Efekty uczenia się:
K_W1 Ma podstawową wiedzę o miejscu kognitywistyki w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z filozofią K_W3 Rozumie, czym jest teoria naukowa i jaka jest jej rola w wyjaśnianiu funkcjonowania człowieka K_W16 Wskazuje podstawowe zasady formułowania hipotez i ich uzasadniania, zarówno w obszarze nauk humanistycznych jak i przyrodniczych K_K1 Zna ograniczenia własnej wiedzy i rozumie potrzebę dalszego kształcenia K_K7 Docenia znaczenia refleksji humanistycznej dla rozwoju nauki i techniki
Metody i kryteria oceniania:
1) Podstawowym warunkiem uzyskania zaliczenia z ćwiczeń jest obecność na zajęciach. 2) Aktywny udział w dyskusji, merytoryczne przygotowanie do zajęć. 3) Wygłoszenie w trakcie zajęć prezentacji na podstawie wybranego tekstu źródłowego.
Kryteria oceniania prezentacji: Każda prezentacja będzie oceniana według następujących kryteriów: 1. Trafność i precyzja analizy tekstu – Czy student poprawnie identyfikuje główne tezy i argumenty tekstu? Czy rozumie kontekst

filozoficzny?

2. Umiejętność interpretacji i wyciągania wniosków – Czy student potrafi logicznie interpretować treść tekstu i dostrzegać jego konsekwencje?

3. Jasność i struktura wypowiedzi – Czy prezentacja jest dobrze zorganizowana, spójna i logiczna?

4. Krytyczna dyskusja i odpowiedzi na pytania – Czy student potrafi bronić swojego stanowiska w dyskusji? Jak radzi sobie z pytaniami od prowadzącego i grupy?

Skala oceniania prezentacji:

bdb - wystąpienie wyczerpuje zagadnienie w wysokim stopniu, jest spójne, logicznie uporządkowane, zawiera jasno sformułowane i precyzyjnie omówione wnioski, jest ujęciem krytycznym, wykazującym wysoki stopień samodzielności;

db - wystąpienie wyczerpuje zagadnienie w zadowalającym stopniu, jest spójne, logicznie uporządkowane, zawiera starannie przemyślane i jasno sformułowane wnioski;

dst - wystąpienie wyczerpuje zagadnienie w dostatecznym stopniu, jest spójne, logicznie uporządkowane, zawiera wnioski końcowe.

Zakres tematów zajęć:

1) Giambattista Vico – filozofia historii i renesansowy „zwrot humanistyczny”

- G. Vico, Nauka nowa (wybrane fragmenty)
- Krytyka matematycznego przyrodoznawstwa i jego ograniczeń w badaniu człowieka.
- Historia jako właściwy obszar ludzkiej wiedzy – uprzywilejowanie refleksji historycznej.
- Koncepcja człowieka archaicznego i mądrość poetycka (sapienza poetica) jako pierwotna forma myślenia i poznania.
- Jakie są konsekwencje wizji Vica dla metodologii nauk humanistycznych?

2) Johann Gottfried Herder – problem genezy języka i człowiek jako istota kulturowa

- J. G. Herder, Rozprawa o pochodzeniu języka (wybrane fragmenty), O obrazie, poezji i bajce
- Język jako „druga natura” człowieka – rozwój języka jako proces kulturowy.
- Krytyka teorii języka jako instynktu naturalnego i boskiego daru – język jako twór historyczny.
- Funkcja bajki i poezji w poznaniu świata – jak narracja kształtuje rzeczywistość?
- Jakie są konsekwencje herderowskiej refleksji o języku dla filozofii humanistyki?

3) Francis Bacon – interpretacja i tłumaczenie natury w nowożytnym przyrodoznawstwie

- F. Bacon, Novum Organum (wybrane fragmenty)
- Eksperyment jako metoda zdobywania wiedzy – nowe podejście do poznania rzeczywistości.
- Rola naukowca jako wynalazcy i eksperymentatora – analogia do Boga jako twórcy (deus faber).
- Czy przyrodoznawstwo może „tłumaczyć” naturę, czy jedynie ją rekonstruować?
- W jaki sposób Baconowska „hermeneutyka” praw przyrody łączy przyrodoznawstwo z humanistyką?
- Jakie konsekwencje dla humanistyki miała nowożytna nauka oparta na empiryzmie?

4) Kartezjusz i mechanistyczna koncepcja człowieka

- R. Descartes, Człowiek
- Człowiek jako maszyna – metafory mechanistyczne w wyjaśnianiu funkcjonowania organizmu.
- Mechanistyczne modele eksplanacyjne (fontanna, organy, itp.) jako nowy sposób myślenia o fizjologii ludzkiego organizmu.
- Szyszynka jako punkt styku między res extensa a res cogitans – problem dualizmu psychofizycznego.
- Jakie są filozoficzne i metodologiczne konsekwencje kartezjanizmu dla nauk o człowieku?

5) Julien Offray de La Mettrie i materialistyczna koncepcja człowieka

- J. O. de La Mettrie, Człowiek maszyna
- Krytyka kartezjańskiej koncepcji człowieka – odrzucenie dualizmu psychofizycznego.
- Funkcje psychiczne jako procesy materialne – zmysły i ciało jako podstawy poznania.
- Metafory mechanistyczne i ich ograniczenia – język jako narzędzie materialistycznej interpretacji człowieka.
- Jakie są różnice między koncepcjami Kartezjusza i La Mettrie’go?

6) Denis Diderot i List o ślepcach – percepcja, zmysłowość i materializm

- D. Diderot, List o ślepcach dla użytku tych, co widzą
- J. Locke, Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego (wybrany fragment)
- Jak analiza percepcji świata przez osoby niewidome prowadzi do kwestionowania tradycyjnych pojęć poznania, zmysłowości i Boga?
- Dotyk jako zmysł podstawowy – empiryczna teoria umysłu.
- Na czym polegał problem Molyneuxa? Jak ustosunkowuje się do niego Diderot?
- Materialistyczna epistemologia Diderota – jak zmysły kształtują wiedzę?
- Jakie są związki tej refleksji z nowoczesnymi badaniami nad percepcją?

7) Metaforyczne modele ludzkiego umysłu – zwierciadło, komputer, krosno

- D. Draaisma, Machina metafor (wybrane fragmenty)
- Metafora katoptryczna (zwierciadło) – umysł jako pasywne odbicie rzeczywistości
- Metafora informatyczna (komputer) – umysł jako system przetwarzania informacji
- Metafora sieciowa (krosno, labirynt) – umysł jako dynamiczna, nieliniowa struktura
- Jakie są konsekwencje stosowania tych metafor w naukach humanistycznych i kognitywnych?

Literatura uzupełniająca

E. Coreth, H. Schöndorf, Filozofia XVII i XVIII wieku, przeł. P. Gwiazdecki, Kęty 2006.

P. Hazard, Myśl europejska w XVIII wieku. Od Monteskiusza do Lessinga, przeł. H. Suwała, Warszawa 1972.

E. Cassirer, Filozofia oświecenia, przeł. T. Zatorski, Warszawa 2010.

H. Blumenberg, Paradygmaty dla metaforologii, przeł. B. Baran, Warszawa 2017.

A. R. Hall, Rewolucja naukowa 1500-1800: kształtowanie się nowożytnej postawy naukowej, przeł. T. Zembruski, Warszawa 1966.

Metody dydaktyczne

ćwiczenia konwersatoryjne

metody dyskusyjne

Metody dydaktyczne
metody pracy ze źródłami
Rygory zaliczenia zajęć
zaliczenie na ocenę

Dane grup zajęciowych

Grupa numer 1

Prowadzący grupy:
Magdalena Krasińska

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
2 rok, 4 sem., kognitywistyka [SP] (SP-Kog-24)	2024L	

Punkty przedmiotu w cyklach:

<bez przypisanego programu>			
Typ punktów	Liczba	Cykl pocz.	Cykl kon.
Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS)	5	2024L	